

Grevens høns

af Erling Kristensen

Greven var sådan en fin mand. Han havde gods og mange penge, og så var han af sådan en rigtig gammel fin, fin familie. Hans oldefar havde været med til kongens klapjagter, og grevinden havde i et låset sølvskrin støvet af en blomst, Dronningen engang havde tabt.

Der var dem, der sagde, at Dronningen aldrig havde båret den blomst, men det troede den rare godsejerinde nu, og hun døde lykkelig med skrinet stående på sin silkebroderede hovedpude.

Ja, han var af fin familie, greven, og det kunne man også både se og høre på ham. Han førte sig som en rigtig greve, og han sagde donnervetter, når han bandede, det lød så fornemt.

Hans gods var så stort, så stort, næsten en hel lille verden. Han ejede hele byen, vældige marker og store, gamle skove.

Og så holdt han høns.

Ja, det med hønsene lyder nu af så lidt, men det er det ikke, for den fine godsejer passede dem selv, og det er umådelig meget.

Det er nu ikke sådan at forstå, at han tog skovl og bør og mugede ud alt det ækle griseri, hønsene lavede, og han blandede heller ikke blødfoderet ved at røre om i det med sine fornemme fingre. Han samlede heller ikke æg ind fra rederne, men han sagde, hvordan det hele skulle gøres. At hønsemesteren først havde lært ham hønsepasningens vanskelige kunst for bagefter at modtage ordrer fra den fornemme mund, det gør jo bare det hele endnu finere, og fint var det.

Det er så lærerigt at holde høns, sagde godsejeren. Og det var derfor, han holdt dem. Man bliver menneskeklog, sagde han. Og det skal nok passe, for han var så klog, så klog.

Hans gods var så mægtigt stort, og klog skulle han også være for at lede og styre så meget. Han ejede store fabrikker, der lavede næsten alt muligt. Savværker og mejerier, og han havde så mange mennesker under sig. De så op til ham, og bukkede for ham. Mange af dem holdt høs i det lønlige håb at blive lige så klog og fin som han, men det kunne de have sparet sig. De var ikke af blodet, og det skal man nok være for at lære menneskeklogskab af fjerkræ.

Men ellers gik det så godt på godset. Folk arbejdede og lavede alt, hvad der hører til daglig nødtørft og næring, og det er meget. Godsejeren finansierede folk, så de kunne lave rigtig meget, og det var klogt af ham, for så fik han renter, og dem var han meget glad for. Han var jo af gammel, fin adel og vidste på en prik, hvad penge var værd.

Åh, som der arbejdedes, forbrugtes og levedes. Det pulsedes fra skorstenene og sydede i vandløbenes døgndrevene turbiner. Kulturen blomstrede, så selv godsets laveste befolkning næsten lærte at læse. Det var et eventyr uden lige, og hver eneste dag lånte greven penge ud. Man behøvede ikke engang at bede ham om lån, han tilbød, og det syntes alle, at det var så smukt af ham. Selv tænkte han ikke på det, for han var sådan en fin, god mand. Han bare lånte penge ud til der næsten ikke var flere penge tilbage i kælderen.

Da det kom så vidt tog han et lille pust og lukkede døren for i ro at kunne gøre sine regnskaber op. Det var glædeligt, det han så. Han blev så glad, at han gjorde et gilde for de få særligt udvalgte, der var værdige at sidde ved med ved hans krystallnende bord. Det blev et fornemt gilde med hvidhosede tjenere og mængden stående i ærbødig kø langt uden om slottet. Det hele var så nobelt og pænt. De af gæsterne, der blev dårlige af champagnen, blev diskret lagt til sengs og fik en sygeplejerske sat som vagt.

Da festen var på sit højeste, rejste godsejeren sig med et lunt glimt i øjet og lod tjeneren komme med regnskaberne. Det var bare en lille bitte bog. Den blev båret ind på en sølvbakke, og godsejeren vippede den mellem sine lange, hvide fingre. Det så så fornemt ud. Det gjorde nu alt, hvad godsejeren foretog sig.

– Mine herrer! – sagde godsejeren, og så bandede han så kønt. – Her er beviser for min hjernes kløgt.

– Hørt sagde en af gæsterne, der kunne sige noget, og så så de meget kloge ud.

– Jeg har hjulpet menneskene, sagde greven, og det var så sandt, så sandt. – Enhver god gerning får før eller senere sin løn.

– Ja, det manglede da bare, sagde gæsterne, og så bandede de næsten lige så fint som greven.

– Jeg har lånt næsten alle mine penge ud, sagde han og smilede yndigt. – Når jeg får dem ind igen med renter, renters rente, og alt det, der løber på, så er min formue fordoblet. – Det sagde han ikke, fordi han ville vigte sig. Han var bare så glad, og det har man lov til.

– Bravo, sagde gæsterne og ønskede at vide, hvor stor formuen var, men det fik de ikke noget at vide om.

– Jeg har hjulpet menneskene, og jeg har fordoblet min formue. Er jeg ikke klog?

– Længe leve godsejeren, sagde gæsterne og tømte glassene, og så var den dejlige fest til ende.

Der var mellem de hvidhosedede tjenere én, der havde lært den lille tabel. Det giver omløb i hovedet, og omløb giver uro. Han kunne ikke sove i mange nætter. Godsejeren havde lånt sin formue ud, og når den kom tilbage, var den fordoblet. Hvordan kunne folk betale flere penge tilbage, end de havde lånt? Der var jo ikke flere penge tilbage, end dem godsejeren havde lånt ud. Folk havde måske nok en lille smule, før de lånte, men fik godsejeren dem, hvordan skulle de stakkels mennesker så klare sig? Han regnede og regnede, den gamle tjener, men han kunne jo kun den lille tabel, og godsejeren havde nok regnet efter den store. Ak ja, man er jo ikke af blodet. Og så sov han endelig.

Vejret skiftede over det dejlige, gamle gods. Vinden blæste, solen skinnede, skyer skred som hvide, spejdende fugle hen over det altsammen. Dagene gav liv, nætterne søvn. Det vil sige, den fine greve kunne næsten ikke sove, og det var synd, for han trængte så hårdt.

De dyreste læger blev hentet, men de kunne intet udrette. Greven var rask. Fordøjelsen var i orden, alt var, som det skulle være. Det eneste, der var galt, var pengene, og dem havde lægerne ingen piller til.

– De kommer ikke ind, som de skal, sagde greven. – Det vil sige, hovedsummen er indgået, men det kniber med de sidste renter.

– Åh, deres nåde, sagde lægerne, hvad skal vi gøre? Her strækker vor kunst ikke til.

– Jer kunst, sagde greven, og blæste ud i luften. Sådan kunne han nemlig også være, men han sagde det så behersket. – Pengene skal ind. Det står her på papiret, at renter i så og så lang tid er så og så meget, og nu er tiden gået. Jeg bruger magt, sagde han, og det gjorde han.

Han skældte og smældte og satte folk fra hjem og hus. Renter og renters renter flød ind i hans kælder i små dråber og dryp. Hver trussel var som et driblende pumpeslag ved en brønd, der er ved at løbe tør.

– Det er et helt sugeværk, sagde smeden og smed skødskindet. Han havde ingenting at bestille.

Folk græd og gruede og betalte renter, så længe de kunne. Små børn tømte deres sparegrise og bar femører til den fine greve. Skorstenene røg ikke mere, luften var så ren. I vandet, der skulle drive turbinerne, gik fiskene lige op til sluserne og slikkede slimen af cementen. Kattene sad i solskinet og vaskede sig, de troede, det var søndag hele tiden.

Det blev så elendigt på det rige gods, folk gik rundt og græd og var sultne. Der var fødemidler nok, men den fine greve havde jo alle pengene i sin lukkede kælder. En enkelt rigtig sulten og skidt fyr forsøgte at lave falske penge, han blev heldigvis hurtigt pågrebet og sat fast.

Åh, som der blev spinket og sparet for at få godsejerens regnestykke til at gå op. Der stod på papiret, at pengene kunne fordobles uden man behøvede at lave flere og det var en rigtig greve af blodet, der havde regnet det ud. Alt hvad der kunne skræbes sammen af penge, blev båret op på slottet lig til de gamle, slidte lykkeskillinger og de enører, kvinderne gik med i strømpeholderne. Så var der heller ikke mere. Men man ville jo så nødig, at den fine godsejers regnestykke ikke skulle holde stik.

Det gjorde det alligevel ikke. Selv da den sidste enøre var fundet frem af en gulvsprække og betalt, manglede der mange, mange penge. Alle mennesker havde betalt mere, end de havde lånt, men alligevel var de alle i en forfærdelig gæld til godsejeren. I førstningen lod man, som man slet ikke så det. Det var jo godsejeren, der havde regnet stykket, og det vidste alle med sig selv, at var man af blodet, så kunne man ikke regne forkert.

Den eneste, der tænkte anderledes, var ham, der kunne den lille tabel. Han regnede og regnede, men fik da også sin afsked for forsømmelse. Greven skrev selv i hans skudsmålsgang. Uduelig til alt, stod der med den fine skrift.

Men det skulle greven alligevel ikke have gjort. Det gik den gamle så nær til hans hjerte, at han blev sindssyg og forsøgte at stikke ild på slottet. Det skulle han heller ikke have gjort, men hvad gør man, når man kun kan den lille

tabel og er uduelig til alt. Da han blev pågrebet, rasede han med krumme fingre og fråde i mundvigene. Han skreg noget så stygt om den fine greve og hans regnestykke.

– Puh, sagde greven og smilede som en greve af blodet kan smile. – Han kan jo kun den lille tabel. Sæt ham ned i rummet ved siden af pengene.

Men dagen efter var det galt igen. En hel længe brændte, og det, så det kunne ses viden omkring.

Sultne mennesker stod i kø uden om, men de bukkede slet ikke, når den fine greve viste sig. Det forundrede ham, for han havde sådan et fint sind. Øjnene så ondt på ham. Det var dem, der var blevet jaget fra hus og hjem. Der var én, der tog en sten op og sigtede på ham.

– Godt, sagde greven og løftede fornærmet på den ene skulder. – Så sætter vi vagt omkring slottet.

Han befalede sin forvalter at tage de stærkeste af de sultende og sætte dem som vagter omkring pengene. Da han havde gjort det, gik han beroliget ned i haven og så på sine høns.

– Med ondt skal ondt regeres, sagde han til hønsemesteren.

– Åh, sagde hønsemesteren og skrev det op. Han samlede på aforismer.

– Hvad er det her, sagde greven fornemt og så på en frisk opskrabning i plænen.

– Åh, tilgiv mig, nådige herre! Hønsemesteren vred sine hænder. – Det er hønsene, der er fløjet over.

Greven rynkede panden og så klog ud. – Så er tråden for lav, sagde han med værdighed.

– Nej, Deres nåde! Hønsemesteren krummede ryggen. – Den er for høj.

Greven trak en fin, rød stribe over hans ansigt med ridepiskan.

– Der har du den, og så har du din afsked. Du går op og får udleveret våben og uniform og stiller dig på vagt ved indgangen til parken.

Der kom en ny hønsemester. Der kom tre, der kom syv, der kom ti. Alle sammen sagde de, at tråden var for høj og alle sammen fik de deres afsked og en fin, rød stribe over ansigtet. Den ellefte tog piskan fra greven, da han ville slå.

– Tråden er for høj, Deres nåde. Kan greven ikke se, hønsehuset er den ene side i den indhegnede firkant? Tråden er højere end huset. Hvis nu greven var en høne, gud bevare min mund. Men hvis nu greven var en fin, ægte, hvid italiener, der længtes efter friheden og sit grønt.

– A-h, sagde greven, og pikkede på sin pande med en fin, hvid finger. – Så fløj jeg op på huset og videre ned i parken.

– Ja, Deres nåde! Tråden er, hønsepsykologisk set, for høj. Vi gør den lavere end huset, så flyver hønsene over, hvor der er lavest og ud på marken. Der gør de ingen skade. Greven har den skønne park for sig selv.

Han gav greven ridepiskan og slap hans håndled. – Tråden skal være så lav, at de bedste flyvere lige kan flyve over. Det er måden.

– Åh, ja! Greven blev så mild i øjnene. – Man bliver klog af at holde høns. Det ved Gud, man gør. Han tog sit alvorlige ansigt på:

– Hr. hønsemester! Ja, jeg har regnet ud, at det, hønsepsykologisk set, er klogt at gøre den tråd så lav, at de bedste flyvere lige kan flyve over. På den måde bestemmer jeg selv, hvad vej, der skal flyves.

Javel, Deres nåde! Deres nåde er en stor hønsepsykolog.

Hønsemesteren bukkede og sprang efter værktøjskassen.

– Stor og stor. – Greven løftede fornemt på skulderen og gik op og gav ordre til at bevæbne flere soldater og sætte fart på tvangsauktionerne.

Han gik ensom omkring på slottet og så på regnskabsbogen. Det var ham ikke muligt at regne ud, hvorfor de penge ikke ville gå ind. Det stod jo her, at menneskene skyldte ham så meget, og regnestykket var redeligt, der var ikke et eneste tal forkert. Han sagde intet ondt om menneskene, det var han for fin til; men han kunne alligevel ikke lade være at tænke, at det nu var en ufin måde at sige tak for lån på.

Der var ingen, der mere hilste på ham. Det var knap, man kunne bekvemme sig til at gå til side for hesten, når han var ude på sin daglige ridetur. Man regnede tilsyneladende slet ikke mere med ham. Ak, nej! Hvad var der ved at være af blodet, når man ligesom slet ikke eksisterede. Nej, det var strenge, strenge tider.

I kælderens mugnede pengene, og udenom slottet stod horder af mennesker og stirrede med febersultne øjne. Han var ligesom selv blevet fattig. Det var ikke, som da alting arbejdede derude. Solen skinnede lige varm, blæsten blæste lige forfriskende, men menneskene ...

Det var ikke til at begribe, hvorfor det hele var blevet sådan. Jammer og elendighed lød ind til ham, onde øjne stirrede gennem parkens bevogtede hegn, skildvagternes skridt lød taktfast og søvndyssende. Han gabede med den fine hånd for munden. Ja, bare man kunne sove, sove, sove.

Jamen, han kunne jo ikke.

Jo. Flere soldater. Dobbelt vagt. Han gav ordren og kravlede ind i himmelsengen. Englen med de runde kinder så fra sengehimlen ned på ham, forgyldte stjerner strålede. Han foldede de fine hænder og bad den gode Gud gøre menneskene noget bedre. Han var så fin en mand. Han bad for dem, der sultede, og for hønsene, at måren ikke måtte bryde ind og strubebide dem.

I kælderen neden under sad den gamle tjener og grublede over regnestykket og stirrede ud mellem jerntræmmerne. Han sukede, for han var jo uduelig til alt.

Tumlende skridt skrumlede op af trappen og ind på slottet. Sovegemakkets fine dør blev dundret i stykker med bøssekolber, splinterne røg, det knasede og sprak i træværket.

Godsejeren kaldte på vagten med sin melodiske stemme.

– Her er vi! – Den første hønsemester sigtede ind gennem hullet med sin bøsse. Mange bøssepiber blinkede bag ham.

– Op af sengen, hr. greve! Du har gjort tråden for høj. Hønsene flyver over huset nu.

– Hønsene? – Greven holdt ved sit hoved. – Vagt! – Han kaldte smilende mod vinduet.

– Her er vi! – Arret på hønsemesterens ansigt glødede rødt. – Vi kommer for at hente renterne. Du har gjort tråden for høj.

De sprængte døren helt og tumlede ind.

– Frem med nøglerne! – Det lød så råt i det fine, gamle gemak.

– Jamen ... Jamen ... Det er da mine bøsser!

De lo og så på ham, som man ser på et barn, der har sagt noget rigtig gammelklogt. Latteren forplantede sig ud gennem gangene, ud til menneskemængden uden for. Alle lo højt og inderligt.

Midt i den latter døde greven af skræk og gik ind til et bedre liv.

Den gamle tjener, der var uduelig til alt, fik den opgave at begrave ham, og han gjorde det godt. Og da hønsene så den friskvendte plet, fløj de over tråden - - til den rigtige side.

Hønsemesteren så det og smilede ophøjet.

Jo. Man bliver klog af at holde høns.